

Norsk bibliotekforening barn og unge, 30.08.2026

Norsk bibliotekforening barn og unge er en faggruppe under Norsk bibliotekforening. Vi arbeider for å gi barn og unge et godt bibliotektilbud gjennom faglig utvikling og økt synliggjøring av barne- og ungdomsbibliotekenes betydning i samfunnet.

Først må vi adressere et ord vi ofte finner problematisk, nemlig leseglede. Hvis barn og unge kun skal finne leseglede har vi allerede tapt. Leseplede er ideen om at lesing skal gi glede, men lesing kan være opplysende, lærerikt, frustrerende, hjerteskjærende, trøstende, håpefullt, morsomt og trist, på lik linje som å gi glede. Hvis lesing kun er for å gi glede, vil mange leseopplevelser og mye informasjon gå tapt underveis. Vi i Norsk bibliotekforening barn og unge vil at folk skal slutte å fokusere på leseplede, men heller fokusere på å bygge god lesekultur. At barn velger å lese fordi det gir dem noe tilbake, ikke bare for gledens skyld.

For at nasjonen Norge skal bygge god lesekultur er det mange grep som må tas. Det er dokumentert av Nasjonalt lesesenter ved Universitetet i Stavanger at å lese for barn allerede fra spedbarnsalder er et godt sted å starte. Videre jobber mange barnehageansatte med lesing i barnehagen. Barna begynner på skolen og fokuset på lesing begynner for fullt.

«Det trengs en landsby for å oppdra et barn» er et kjent afrikansk ordtak, og i dette tilfelle bør ordtaket omformes til «Det trengs en landsby for å bygge god lesekultur for barn». Hvis man legger alt ansvaret om lesekultur på foreldrene, vil barn med en dysfunksjonell familie falle utenfor. Hvis man legger alt ansvaret på barnehageansatte, vil lesekulturen trolig fort dabbre av når barnet begynner på skolen. Hvis ansvar blir liggende på skolen alene, vil barn som sliter med lesing fort falle utenfor og se på lesing som noe negativt og ofte gi opp, spesielt hvis ikke skolen har et velfungerende skolebibliotek og en tilstedeværende skolebibliotekar. Mange grunnskoler har dessverre ikke skolebibliotek og mange av grunnskolene som har skolebibliotek, har lite igjen på budsjettet til bøker. Skolebibliotekarene er ofte lærere som har fått et ekstra ansvar som kommer i tillegg til undervisningen. Norsk bibliotekforening Skole og Aksjon skolebibliotek har skrevet godt og utfyllende innlegg om nåværende tilstand til norske skolebibliotek, og hvordan man kan få til et velfungerende skolebibliotek på detaljnivå, derfor skrives ikke mer om detaljene rundt skolebibliotek i dette innlegget.

Det er kun én institusjon som følger barnet gjennom livet, folkebiblioteket, med sine barne- og ungdomsavdelinger. Folkebibliotek har ansatte, ofte bibliotekarere, med spesialkunnskap og erfaring med å hjelpe både barna som sliter med lesing, så vel som barna som trenger en utfordring i leseveien. Utfordringen hos folkebibliotekene er at de er kommunedrevne, og hvis kommunene sliter økonomisk, er ofte folkebibliotekene de første i kommunen som får merke den dårlige økonomien. Folkebiblioteket stenger dørene om sommeren, høstferien, juleferien, vinterferien og påskeferien, for å spare på ressursene som brukes på vikarbruk under ferieavvikling. Åpningsdager og åpningstider kuttes ned, slik at det blir utfordrende for barnefamiliene å besøke folkebiblioteket. Budsjettet til innkjøp av bøker og annet materiale blir kuttet mer og mer, helt til slutt er det bare en ting igjen å kutte, de ansatte. Bibliotekarene, de som kan hjelpe

småbarnsforeldrene med å finne bøker de kan lese for sine nyfødte. Bibliotekansatte som hjelper barnehageansatte med å finne bøker til barnehagene og skolepersonalet til skolene som ikke har velfungerende skolebibliotek.

For å bygge god lesekultur kan man starte med noe som enkelt som å slutte med såkalt leseskam.

At biografier om fotballspillere ikke er like god lesning som en roman. At en tegneserie ikke godkjennes som lesing fordi det er mye illustrasjoner. At lydbøker ikke teller på lik linje som papir- eller e-bøker. Lesing burde telle som lesing uansett hva slags type lesing det gjelder. Enten man velger å lese en bok som har vunnet en litterær pris eller noe annet.

Hva vi ønsker for å bygge god lesekultur:

1. Få slutt på leseskam i samfunnet
2. Etablere en skolebiblioteklov, som innebærer at alle grunnskoler skal ha skolebibliotek med en 100% skolebibliotekar, helst fagutdannet bibliotekar.
3. Styrke folkebibliotekene med ansatte og budsjett, som resulterer i godt fungerende folkebibliotek med kompetente ansatte, som er tilgjengelige for barn og unge både hverdag og helg.

På vegne av Norsk bibliotekforening barn og unge:

Anne Elisabeth Kaldhol, leder

Heidi Berakvam, styremedlem

Kristina Iankova, styremedlem

Melina Edvardsen, styremedlem

Caroline Louise Gabrielsen, styremedlem